Вараб’ёў А.А.

ПЕДАГАГІЧНАЯ СПАДЧЫНА ІВАНА КАНДРАЦЬЕВА, ЯК СРОДАК ІНКУЛЬТУРАЦЫІ АСОБЫ

Іван Казіміравіч (Кузьміч) Кандрацьеу нарадзіўся 9 (21) ліпеня 1849 г. у сяле Каловічы Вілейскага павета Віленскай губерні ў беднай сялянскай сям'і.

Вучыўся у Смаленскай школе кантаністаў (1856–1858), затым у фельчарскай школе пры Пецярбургскай медыка-хірургічнай акадэміі. З сярэдзіны 1860-х гадоў жыве ў Вільні, пэўны час працуе ў канцылярыі папячыцеля Віленскай навучальнай акругі. Захапляецца тэатрам, паэзіяй. Тут пачынаецца і яго літаратурная дзейнасць. У 1868 г. у “Віленскім весніку” былі надрукаваны яго першыя вершы “Вільня 22-га кастрычніка 1868 г.”, “Прачысценская царква”.[1]

У 1872 г. І. К. Кандрац’еў пераезджае ў Маскву, дзе пачынаецц зорны час пісьменніка з народа. Ён з галавой акунаецца ў літаратурнае жыццё. Паэтычныя творы І. К. Кандрацьева склалі два зборнікі “Думы і былі” (1884) і “Под шум дубрав”(1897). У маскоўскі перыяд ім створана значная колькасць драматычных твораў (п’есы “Разлучница”, “Легко отделался”, “Березовая гать”), аднаактных “п’ес –жартаў” (“Воевода Волчий Хвост”, “На плющихе”, “Ради копеечки”) і інш.

З-пад пяра Кандрацьева выйшаў шэраг шырока вядомых да нашага часу гістарычных раманаў: “Гуны”, “Драма на лубянке”, “Раскольничьи гнезда”, “Салтычиха”.

І. К. Кандрацьеў – аўтар гістарычнага нарыса “Седая старина Москвы” на 700 старонках, які перыядычна выдаецца і ў нашы дні, прычым вялікім тыражом (1999, 2006, 2008). Ім напісаны гістарычны даведнік “Маскоўскі Крэмль”.

На працягу усёй сваёй літаратурнай дзейнасці І. К. Кандрацьеў шмат і з натхненнем пісаў для дзяцей. Апавяданні і вершы для дзяцей склалі асобны зборнік “Золотая струна”, папулярным у свой час было апавяданне

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

“Степка-растрепка”, дзе ў гумарыстычнай форме распавядаецца пра паходжанне маленькага свавольніка.

І. К. Кандрацьеў пісаў і апрацоўваў казкі. Частка народных казак увайшлі ў зборнік “Золотая струна”. Папулярнымі да нашага часу застаюца апрацаваныя ім вершаваныя народныя казкі “Снегурочка” і “Сивка-Бурка вещая каурка”. Дайшоў да сучаснага чытача і зборнік “Русские народные былины”, які быў апрацаваны І. К. Кандрацьевым і выдадзены ў 1884 г. У яго ўключаны папулярныя ў дзяцей быліны пра волата Чурылу, рускага асілка Кажамяку, волата Іллю Мурамца, баярына Калаварота, купца наўгародскага Садко. Значную цікавасць для экалагічнага выхавання мае кніга для першапачатковага чытання “В дружбе с природой” засваенню гісторыі розных народаў спрыяе этнаграфічная дзіцячая гульня “Лото племен и народов” і інш.[1]

У фондах Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі захоўваецца як рарытэт кніга для першапачатковага чытання “В дружбе с природой”. У мастацкіх творах для дзяцей, вучэбнай літаратуры, займальных дзіцячых дапаможніках аўтар паўстае перад намі не толькі як майстар слова, але перш за ўсё як чалавек, якога хвалюе лёс падрастаючага пакалення, які шчыра імкнецца да таго, каб дзеці выраслі адукаванымі, выхаванымі, духоўна багатымі. У тэкстах дзіцячых твораў Кандрацьева выразна адчуваецца абвостраная цікавасць да асобы дзіцяці, яго ўнутранага свету, паважлівыя адносіны да дзяцінства, якія сталі дамінантай яго мастацкай творчасці.[1]

Твор Івана Кандрацьева “Іскра Божая”, паказвае нам адносіны аўтара да падрастаючага пакалення. Тэксталагічны аналіз твораў, уключаных у яе, сведчыць: яны складаюцца з цікавых мастацкіх тэкстаў, каб выклікаць ў маленькіх чытачоў ахвоту да іх чытання. Гэтыя творы закраналі лепшыя струны душы, развівалі гатоўнасць стаяць за грамадзянскія ідэалы, выхоўвалі спагадлівасць, чуласць.

У зборніку “Дома и на воздухе” аўтар дае шматлікае апісанне гульняў, акрамя таго даецца іх гісторыя, тлумачыцца этамалогія назвы, падрабязна апісваюцца правілы. Па меркаванні Кандрацьева , гульня павінна прыносіць

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

яе ўдзельнікам пачуццё задавальнення і павышаны эмацыянальны тонус, развіваць эстэтычны густ. Праз такія гульні дзеці без прымусу засвояць фальклорнае мастацтва, далучаюцца да прыгожага.

Пісьменнік разглядаў чытанне мастацкіх твораў як важнейшы элемент выхавання падрастаючага пакалення. Аналіз зместу кандрацьеўскіх твораў для дзяцей сведчыць: пісьменнік быў перакананы, што эфектыўнасць працэсу навучання чытанню залежыць не толькі ад спосабаў чытання, але і ад самога матэрыялу. Ён патрабавальна ставіўся да падбору тэкстаў, прапанаваных для чытання дзецям.

Такім чынам, праз творы Кандрацьева асоба атрымлівае асновы агульнай культурнай кампетэнтнасці ў адносінах да стандартаў таго грамадства, у якім яна жыве, што і служыць інкультурацыяй асобы.

___

1. Смолик, А.И. "Чытанка для дзяцей І.К. Кандрацьева" // Народная асвета. – 2012. – №8. – С. 86–92.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ